

Papirnice v našem Cesarstvu.

Število vsih avstrijskih papirnic je zdej 539; 19 jih dela zgoli z mašinami. Cunj potrebujejo na leto okoli 800,000 centov, iz katerih papirja izdelajo za 6 milijonov in 742000 gold. vrednosti. Te papirnice prodajo nekaj papirja clo v ptuje dežele. Papirnic, ki kvarte delajo, je 21; tacih pa, ki papir za tabačnice izdeljujejo, je 5 v našem Cesarstvu.

Pervi seljaki na Slovenskim.

(Nadalje.)

Kakó se pa vé, de so seljaki, kateri so se bili po zgorimenovanih deželah naselili, Slovenci bili? To se vé iz njih krajev ali seliš, katerim so bili slovenske imena dali. Rimljan T. Livi *) popisuje, kaj je bila rimska vojska našla 187 let pred Kristusovim rojstvom, kadar jo je Manli Vulso, iz Azije, čez Helespont, skoz Tracijo, vodil. On pravi, de so od Helesponta prvi dan prišli do potoka Malen in do kraja Cyp Selo (Cypsela); de so drugi dan prišli do potoka Eber, in od tod do sela Šaren. Od sela Šaren so šli dan hodá, ter prišli do Polja Priato imenovaniga, kjer so tri dni ostali. Malen (malí), Selo, Šaren (to je pisan), Priato (prijatno, prijatel) so slovenske imena. Ljudstvo toraj, katero je v Tracii, to je blizo dandanašnjiga Carigrada stanovalo, je bilo slovensko. Greki ali kako drugo ljudstvo bi ne bilo svojim kžajem slovenskih imen dajalo. Rimljan Livi je te imena popisal, kakor jih je od družih zapisane najdel. Ravno takó je v Tracii bilo mesto Syrasela.

Macedonski kralj Perzej je bil Bistrance, kateri so ob Bistriških planinah. **) stanovali, 169 let pred Kristusovim rojstvom zoper Rimljane za plačo pogodil. Iz Bistriških planin, dandanašnje Silezije, teče Bistra (die Weichsel); kakor tudi na Krajskim iz Bistriških planin nad Kamnikam, Bistrica teče. Zlasti tisti Bistranci, kateri so bliže Istra (Dunave) stanovali, so šli Perzeju z 10,000 konjiki in z 10,000 pešci na pomoč. Nazadnje gredó na Macedonsko pokrajno po plačilo; pa Perzej je poslal svojiga vojvoda Antigona bistranskimu ali bastarnskimu vojvodu Klondiču povedat, de naj gre s svojimi Bistrani do mesta Belazora. Glejtesi! speč Belazora je slovensko imé. Rimljani so nekdašnjimu Čiču, Krašovcu in Istrancu rekli Japys. Od kod pa to? Tudi sam se je Čič, Krašovec ali Istranec po slovensko Japic imenval. Beseda Japic pride od slovenske zdaj skoro pozabljene besede japi (stari). Zató še zdaj nekteri pravijo starimu možu: japica. Dežela Japicov je bila torej per Rimljanih Japydia imenovana. Metlje, Pola in reka Têr ***) je bilo vse v Japidii. Kakor kaže, je imela Japydia od jutranje strani v ribniških in hočevskih hribih svojo mejo; potlej je šla čez Postojno pod Nanosam na Čavno Goro meja, in od tod na Tibajn (Duino).

Norikum so Rimljani imenovali kar je zdaj Gorensko na Krajskim, Koroško, Solšperg, gornja Avstrija in Štajarsko. Od kod pride ta beseda Norikum? Od stare slovenske zdaj že skoro popolnoma pozabljene besede nora ali jama. Niriti, podniriti se, hoče toliko reči kot pogrezniti. Nora si je z niriti takó v rodu, kot zora z zreti, zbor z zbirati. Norik, Noriško so Slovenci od nor ali jam imenovali, kjer je bilo dosti rudnih jam v tih krajih, Rimljani so pa za Slovenci rekli Norikum. Tersat pri Reki je po tersu ali vinski terti imé dobil. Rimljani so ga pa tudi Tersatua, Tarsatica za Slovenci imenovali. Rimljani so imenovali cerkniško jezero: Lacus

lugeus, to je, po naše jezero pri Loži. Dandanašnje imé Lož je od besede log. Rimljani ali pa še clo sami Slovenci so ó spremenili v u, kakor se še zmirej pogosto godí; eni pravimo lepo, drugi pa lepu, sonce, sunce. Takó so nekdaš Slovenci Ložu rekli Log in Lug, Rimljani pa za njimi per eni meri ravno takó, in od tod so dalje jezeru rekli Lacus lugeus. Dandanašnja beseda Lož je pa od Log kakor množ, množica od mnog.

(Konec sledí.)

Dopis iz Gradca.

Hude ure, kakoršna je bila 1. dan tega mesca popoldne ob pol petih, ljudjé v Gradci že 27 let ne pomnijo. Strašni vihar je majal nar močnejši drevesa kakor klasovje, in toča je bobnela, de je bilo joj! Škoda je silno velika. Imenitnemu vertnarju Maternetu je 13 cvetliških shramb pokončala in mu okoli 6000 gold. škode storila. Baron Mandel ima več ko za 1000 gold. škode v svojim vertu. Še več družih vertov je silno poškodvanih. Na sprehodišu okoli mesta (Glacis) je vihar 20 lip in kostanjev, debelosti eniga možá, s korenino vred izroval. Cesarsko topčiše (shrambo za tope ali štuke) je popolnoma razdjal. Vojaka, ki je pri ječi nad mestno reko (Muro) na straži stal, je z stražno hišco vred v vodo verglo, vojaka pa so serčni ljudjé precej iz vode izlekli. Drugo stražno hišco pri pošti je vihar z vojakam vred prekucnil in več ko 1000 stopin deleč gnal. Eniga fantiča so deske potlačile, dve ženi so strešniki ubili; ena je bila pri ti priči mertva, druga pa je kmalo potem v bolenišnici umerla. Vse ulice so bile polne podertih dimnikov, razbitih strešnikov in šip iz okinj, ki jih je toča potolkla. Mestne svetilnice so večidel pobite. Kositarne strehe je veter odtergal in jih nesel po 300 stopinj deleč. Na gradu stojete dve hišci lepo olišpani z govornim trobilam (Sprachrohr), eno je veter prebernil, drugo od tal vzdignil in po griču zavalil. Vinogradi okoli Gradca (Rosenberg, Rukerlberg) niso več poznati; vse je pobito. Dan na dan se druge žalostne novice slišijo od Judenburga noter do Rabske doline, kjer je toča drevje, turšico in mnogo žito in klajo pokončala. Blagor tistim kmetovavcam, ki imajo svoje polje in nograde zavarvane!

Šmid.

Hudo vreme na Štajarskim.

V nedeljo pred sv. Petram in Pavlam dopoldan od 9. do 11. ure je hudo vréme, ki se je nad Sivnico pričelo in do Stubice na Hrovaškim, to je, delj kot en dan hodá seglo, veliko škodo naredilo. Vihar in toča sta po Sivniški, Rajhenberški, Zdolski, Sromelski, Pišeški, Bizelarski, Klanješki fari do Stubice ali blizo Bistre hudo razsajala, verte, polje, še bolj pa nograde hudo poškodvala in veliko hribovcov in poljancov v práv revni stan perpravila. Oh! kam se hočejo taki reveži djati? kaj početi? kam se oberniti? Ajda še ni v zemlji, in Bog vé, kakó se bo še z njo godilo? — Taki ljudjé so pač usmiljenja vredni.

Z—c.

Ognji na Krajskim.

Pogosto se sliši letas od ognjev in strašnih pogoriš ne le na Krajskim, tudi po družih deželah. —

Pervi dan tega mesca so v Bevkah poleg Verhnik 3 kmetje pogoreli; dva sta bila v bratovšnji sv. Florjana zapisana, tode samo eden bo dobil škodo povrnjeno, eden pa ne, kér ni letniga plačila odrajtal.

Četerti dan ravno tega mesca ste v Staneščah zgor Šentvida nad Ljubljano 2 hiši s poslopjem vred pogorele; bile ste zavarvane.

*) Decad. 4. Lib. 8. cap. 26.

**) Alpes Bastarnicae, die Karpathen.

***) Virg. Timavus Japys.

Šesti dan tudi tega mesca okoli polnoči je v Póljanah poleg Šentvida nad Ljubljano strašen oginj 15 hiš s poslopjem vred pokončal, en fant pri desetih letih, ki je nad hlevam ležal, je zgorel. Samo 6 kmetov je zavarvanih; zavarvanci bojo dobili vso škodo povernjeno, koliko so je bili dali zapisati. Ne vé se kam obrniti za pomoč družih 9 pogorelcov, jokajo in obžalujejo, de niso svojiga pohištva zavarvali — pa prepóžno je!! Taki nečimerniki pa niso usmiljena vredni, ki dobrote, ki jim jo asekurancija za malo krajcarjev ponuja, sami nočejo deležni biti. Naj nam nobeden ne pravi, de je dosti tacih kmetov, ki niso v stani, asekurancije plačevati: to so prazni izgovori, zoper ktere kerčmarji in štacunarji na glas pričujejo. Neumna beseda „davk“ takim zanikernim ljudém po glavi blodi; — pa za božjo voljo! ali je to davk, kar sami sebi dobriga storite v potrebi? Komur ni svetovati, temu ni pomagati. Kdor hoče brez davkov živeti, naj pobère svoje kopita in naj se podá v ameriške pušave, kjer mu ne bo treba davkov plačevati, kjer mu pa tudi nobena mila roka njegoviga posestva varvala ne bo. — Poslednjič moramo še povedati, de je v Póljanah stala sred ognja ena hiša s cegljam krita; plamen je švigal krog nje takó, de so jele oboknice goréti, strehe pa se ni prijel in hiša je obvarvana ostala. Lejte dobroto s cegljam kritih hiš!

Kratek pregled novih slovenskih knjig.

1.

„Sveti Evangelji z molitvami in branjem za vse nedelje, praznike in imenitniši godove celiga leta, katerim so pridjani tudi evangelji z molitvami za vse delavnike svetiga postniga časa, cel katekizem s prašanji, cerkvene litanije, navadne stare cerkvene pesme z mnogimi novimi, ki se sploh po Slovenskim pojó i. t. d.“ — Dobijo se v Celji, Ljubljani, Celovcu, Gradcu i. t. d. Veljajo v navadnim zvezku 1 goldinar.

Po pravici se zamore reči, de imenovane bukve, ki so lani v zalogi gosp. Gajgerja v Celji na svitlo prišle, v versti nar lepših slovenskih knjig stojijo. Zlate bukve so za cerkev in za dom, za stariga in mladiga, pisane v takó lahko umljivim jeziku, de jih vsak Slovenec, naj si bodi Štajare ali Krajnc, Korošce ali Hrovaški mejač, gladko bere in razumi. Od več strani vprašani, kdo je pisatelj teh lepih bukev? nam sedajni prečastiti Braslovški tehant, gosp. Stojan, ki sicer le radi natihama lepe dela izpeljujejo, ne bodo za zlo vzeli, če vprašavcam očitno povémo, de so jih Oni pisali. Čast komur čast gré! Kar zunajno lepóto teh v gosp. Blaznikovi tiskarnici lično natisnjenih bukev še povikša, je krasna, v jeklo rezana podobšina, ktero je našel in práv po mojstersko zrisal tehantov cerkovnik, Ignaci Župan. Ne rečemo preveč, če jo na ravnost povémo, de lepši sostavljeniga podobika v molitevskih bukvah še nismo vidili. Nebesa in svet na enkrat stopijo pred naše oči, ko ta podobik zagledamo! Kakor slišimo, je Župan le samouk, ki se nikdar v šoli ni risanja učil in le dela, kar mu njegov duh da. Škoda, de take bistre glave v mladosti prilóžnosti nimajo, popolnoma risarske umetnosti izučiti se: koliko lepih izdelkov bi imeli od njih pričakovati!

Poslavljenje.

Presvitli Cesar so učilištvu slovanskiga jezikoslovstva na kraljevi Zagrebški akademii slavnemu gospodu Vekoslavu (Alojzju) Babukiću, tajniku društva narodne bravnice Zagrebške, podeliti blagovoljili.

Pokòp gospoda Hradeckita, Ljubljanskiga mestniga poglavarja.

8. dan tega mesca ob šestih popoldán so pokopali gospoda Hradeckita, kteriga smert smo v poslednjim listu oznanili, z nar večji častjo, in iz vsih vsih stanov se je toliko spremljavcov zbralo, de v Ljubljani še nikdar ni bilo taciga pogreba. Tudi Njih ekscelencija, naš visokočastitljivi deželni poglavar, gospod baron Weingarten so rajnkimu čast skazali in ga na pokopalise spremili. Mestnjani sami so merliča nesli in mu svetili. Vsi gosp. korarji so ga častno spremili, ifulirani stolni tehant gosp. Urban Jerin, s škofjo kapo na glavi, so ga pa pokopali. Zavoljo silno silno veliko spremljavcov ga niso mogli na ravnost od doma na pokopalise nésti, ampak so ga nesli po celim velikim tergu, čez čevljarski most, čez novi terg, gosposke in igrališne ulice, memo frančiškanarske cerkve, po slonovih ulicah na Dunajsko cesto. Akoravno je želel rajniki, ki nikdar ni ljubil vunanjiga bliša, natihama pokopan biti, se ta njegova volja ni móгла spolniti, zakaj vsi stanovi so si prizadevali, mnogozaslužnimu in visoko spoštovanimu možu, ki se je skozi 26 let za prid Ljubljanskiga mesta goreče trudil, zadnjo čast skazati. Očitniši se ni móгло pokazati, kakor se je pri pogrebšini pokazalo, kaj je Ljubljančanam rajniki bil — kaj so ž njim zgubili. Naj v miru počiva! — Berž ko bo moč, bomo popolni popis njegoviga blaziga življenja bravcam Novic podali.

Stare krajske pripovedi.

(Štempihar) kakor so mi taki pravili, ki so ga sami poznali, je bil iz Šentjurške fare iz Olševka na Gorenskim domá. On je bil silno močan, krajski Herkulj. Velike teže je vzdvigal, težko obložene velike vozé je na cesti obračal in perzdvigal; več jih je bil v stani na enkrat vžugati ali otepsti. Veliko se od njegove moči tudi čudniga perpoveduje ali perstavlja.

(Tvorka) je bila perkazen, ki je tam ljudi strašila, kjer so kvaterne torke in četertke predli, ali kjer je predica na kolesu vervco pustila, ko je nehala presti. To strašenje je v tem obstalo, de se je perkazala pasja noga in de je jela kolovrat goniti.

Še več tacih povest in smešnih vraž je, ki si jih Krajnci še dan današnji za kratek čas eden drugimu perpovedujejo.

Poženčan.

Besedna vganjka.

Al práv al napak besedo bereš,
Vselej poveš kaj si, kader orješ.

Današnjimu listu je perdjana 15. doklada.

Žitni kup. (Srednja cena).	V Ljubljani		V Krajnju	
	11. Maliga serpana.		6. Maliga serpana.	
	gold.	kr.	gold.	kr.
1 mernik Pšenice domače....	1	57	2	6
1 » » banaške...	2	5	2	8
1 » Turšice.....	1	9	1	11
1 » Soršice.....	—	—	1	35
1 » Reži.....	1	30	1	39
1 » Ječmena.....	1	6	1	15
1 » Prosa.....	1	8	1	16
1 » Ajde.....	1	7	1	10
1 » Ovsa.....	—	56	—	54